

Elżbieta Kierejczuk

Biblioteka Politechniki Białostockiej

e.kierejczuk@pb.edu.pl

Ogólnopolska konferencja naukowa „Biblioteki naukowe – doświadczenia przeszłości, wyzwania jutra” i jubileusz 70-lecia Biblioteki Politechniki Białostockiej

Streszczenie: „Biblioteki naukowe – doświadczenia przeszłości, wyzwania jutra” to tytuł ogólnopolskiej konferencji naukowej, której gospodarzem była Biblioteka Politechniki Białostockiej. Artykuł zawiera sprawozdanie z tego wydarzenia zorganizowanego w roku jubileuszu 70-lecia jej istnienia. Dwudniowe obrady były poprzedzone sesją jubileuszową, podczas której był czas na refleksję dotyczącą historii i współczesności funkcjonowania biblioteki. W trakcie sesji naukowych konferencji zaprezentowano referaty skupione wokół tematyki szeroko pojętej organizacji i zadań bibliotek akademickich. Omówiono ich rolę i sposoby wspomagania uczelni w procesie ewaluacji działalności naukowej. Znalazło się też miejsce na referaty traktujące o zadaniach i kompetencjach współczesnego bibliotekarza.

Słowa kluczowe: biblioteki akademickie, organizacja bibliotek, ewaluacja jakości działalności naukowej, współczesny bibliotekarz, otwarta nauka, Biblioteka Politechniki Białostockiej

W dniach 9–10 września 2021 r. Biblioteka Politechniki Białostockiej (BPB) była gospodarzem ogólnopolskiej konferencji naukowej „Biblioteki naukowe – doświadczenia przeszłości, wyzwania jutra”. Celem konferencji była próba opracowania prognozy przyszłości bibliotek naukowych w Polsce w kontekście aktualnych problemów i nadchodzących zmian, z wykorzystaniem bogatego doświadczenia przeszłości. Zaproszenie na konferencję skierowano do pracowników bibliotek naukowych, pracowników badawczo-dydaktycznych i dydaktycznych oraz przedstawicieli firm, oferujących nowe rozwiązania technologiczne i informatyczne wspierające pracę bibliotek.

Pretekstem i bodźcem, który przyczynił się do organizacji konferencji był jubileusz 70-lecia Biblioteki Politechniki Białostockiej. Jej dyrektor Maria Czyżewska w zaproszeniu do uczestników konferencji pisała: *Reforma szkolnictwa wyższego, dynamiczny rozwój technologii informatycznych, ograniczenie dostępu do usług bibliotecznych wywołane pandemią, spowodowały znaczące zmiany w funkcjonowaniu bibliotek naukowych, w szczególności uczelnianych. Nowe zadania, nowe usługi, wirtualizacja życia społecznego, malejąca od lat liczba odwiedzin muszą przełożyć się na zmiany w kształceniu bibliotekarzy, zmiany w realizacji podstawowych zadań bibliotek, jak: gromadzenie, opracowanie i udostępnianie zbiorów, a także na struktury organizacyjne bibliotek. Wyrażamy przekonanie, że te i inne problemy nurtujące biblioteki naukowe staną się okazją do wymiany doświadczeń, pogłębionej refleksji nad aktualną sytuacją oraz posłużą do znalezienia odpowiedzi na pytanie nie tylko, jak dostosować się do zmian, ale także jak je wyprzedzić¹.*

¹ Strona internetowa konferencji *Biblioteki naukowe – doświadczenia przeszłości, wyzwania jutra* [online]. [Dostęp 12.10.2021]. Dostępny w: <https://bpb.konferencja.pb.edu.pl/>.

Na zaproszenie odpowiedziało wielu zainteresowanych. Ostatecznie w debacie wzięło udział blisko 100 uczestników. Wydarzenie zostało objęte honorowym patronatem JM Rektor Politechniki Białostockiej dr hab. inż. Marty Kosior-Kazberuk, prof. PB, a także patronatem medialnym EBIBu i Radia Akadera. Organizację konferencji wsparli sponsorzy główni: Aleph Polska, ARFiDO, EBSCO, EMIS oraz partnerzy: AKME Archive, Cambridge University Press, Elsevier, IBUK Libra, Legalis C.H. Beck, Sages.

Il. 1. Powitanie uczestników konferencji przez dyrektor Biblioteki PB Marię Czyżewską
Fot. Katarzyna Cichoń.

Dyrektor Biblioteki PB w słowach powitania skierowanych do przybyłych gości podkreśliła: *Cieszę się, że na nasze zaproszenie odpowiedziało tak wiele ośrodków. Jesteśmy zaszczytzeni, że to spotkanie, tak ważne dla integracji bibliotek naukowych, wymiany doświadczeń oraz wzajemnego inspirowania się, odbędzie się w roku jubileuszowym.* Ciepłe słowa skierowała również do emerytowanych pracowników biblioteki, przybyłych na uroczystość.

Sesja jubileuszowa

Dwudniowe spotkanie rozpoczęło się wystąpieniem JM Rektor PB, która nie szczędziła miłych słów, mówiąc: *W moim odczuciu bibliotekę tworzą ludzie, a my mamy prężny zespół, bardzo merytoryczny, bardzo empatyczny, ludzi fachowych, oddanych swojej pracy. Mamy niesamowite zbiory gromadzone przez 70 lat. I co równie ważne, wspaniałą siedzibę, którą pokochali pracownicy i studenci uczelni. To jest punkt na mapie naszego kampusu, ale też na mapie Białegostoku, rozpoznawalny także w kraju i nawet na świecie, z uwagi na licznie przybywających na politechnikę studentów zagranicznych².*

² Aktualności Politechniki Białostockiej [online]. [Dostęp 12.10.2021]. Dostępny w: <https://pb.edu.pl/2021/09/09/biblioteka-politechniki-bialostockiej-obchodzi-70-lecie-zaprosila-bibliotekarzy-z-calej-polski-na-konferencje-naukowa/>.

O znaczeniu Biblioteki Politechniki Białostockiej w lokalnym środowisku akademickim mówił dyrektor Biblioteki Uniwersyteckiej im. Jerzego Giedroycia dr hab. Piotr Chomik, prof. UwB: *Od wielu lat podejmujemy wspólne inicjatywy, które mają zbliżyć do siebie zarówno biblioteki naukowe miasta Białegostoku, jak i bibliotekarzy w nich pracujących. Staramy się podejmować te inicjatywy jak najczęściej, choć w ostatnim czasie pandemia znacznie ograniczyła nasze możliwości. Jednym z najważniejszych przedsięwzięć jest stworzenie Podlaskiego Forum Bibliotekarzy, które jest takim miejscem spotkań i wymiany doświadczeń, bliższych kontaktów*³.

Podczas sesji przedstawiono historię jubilatki, której początki sięgają 1951 r. i związane są z powołaniem Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej (WSI). Podstawę księgozbioru nowo powstałej biblioteki stanowił zbiór około dwóch tysięcy książek technicznych, przekazanych przez Naczelną Organizację Techniczną, instytucję, która zdecydowała o założeniu WSI w Białymstoku. Do 1962 r. biblioteka była kierowana przez Janinę Dąbrowską, która była jej jedynym pracownikiem⁴. Lata pracy i starań kolejnych pokoleń bibliotekarzy oraz przychylność władz Politechniki Białostockiej sprawiły, że dziś jest największą biblioteką naukowo-techniczną w północno-wschodniej Polsce. Biblioteka zatrudnia 40 pracowników, tradycyjne zbiory liczą ponad 420 tysięcy woluminów, z czego ponad 73 tysiące znajduje się w wolnym dostępie. Udostępnia licencjonowane pełnotekstowe zbiory w wersji elektronicznej, oferując wyszukiwanie obu rodzajów zasobów przez wyszukiwarkę naukową Primo. Dokumentuje dorobek naukowy i artystyczny pracowników badawczo-naukowych i dydaktycznych oraz doktorantów Politechniki Białostockiej w Bazie Wiedzy PB. Wspomaga uczelnię w procesie parametryzacji i ewaluacji jakości działalności naukowej. Prowadzi szkolenia skierowane do studentów na wszystkich etapach kształcenia. O tych faktach z historii uczestnicy konferencji dowiedzieli się podczas projekcji filmu podsumowującego 7 Dekad Biblioteki Politechniki Białostockiej. Film „Biblioteka Politechniki Białostockiej – ludzie, miejsce, zbiory”, który został zrealizowany specjalnie na tę uroczystość, jest dostępny w YouTube⁵.

Następnie głos zabrali goście konferencji. Były gratulacje, podziękowania, kwiaty, prezenty i życzenia, np.:

„...dalszych wspaniałych i pełnych sukcesów inicjatyw na rzecz organizowania nowoczesnego dostępu do źródeł informacji oraz wspomagania uczelni w zadaniach naukowych i dydaktycznych” – z Biblioteki Uniwersytetu Opolskiego,

„...serdeczne gratulacje, a wraz z nimi życzenia pomyślnej realizacji planów i zamierzeń w przyszłości, dalszego dynamicznego rozwoju, satysfakcji z pracy w instytucji o uznanej renomie...” – z Biblioteki Głównej AGH.

³ Tamże.

⁴ SEWASTIANOWICZ, L. Biblioteka Politechniki Białostockiej: 50 lat działalności dla regionu [online]. *Bibliotekarz Podlaski* 2001 nr 3, s. 3-15. [Dostęp 12.10.2021]. Dostępny w: <https://www.ksiaznicapodlaska.pl/site/bibliotekarz/bp3.pdf>.

⁵ Kanał Biblioteki Politechniki Białostockiej na YouTube [online]. Dostęp 12.10.2021]. Dostępny w: <https://www.youtube.com/watch?v=AJIAyi-NBpl>.

Il. 2. Władze Politechniki Białostockiej, od lewej: Prorektor ds. Nauki prof. dr hab. inż. Marek Krętowski, Prorektor ds. Kształcenia dr hab. Agnieszka Dardzińska-Głębocka, prof. PB, Prorektor ds. Rozwoju dr hab. inż. Mirosław Świercz, prof. PB
Fot. Katarzyna Cichoń.

Zbigniew Meller, przedstawiciel IBUK Libra, rymował:

*Czymże bez Was Polibuda?
Zero wiedzy, wielka nuda.
Biblioteka daje kopa,
geniusz wyjdzie wprost z jełopa.
Biblio-cuda tylko tutaj,
tu mądrości ucztą suta.
Trwa to wszystko siedem dekad,
siedem dyszek – czasu rzeka.
Dziś świętuję z Wami szczerze,
bo głęboko w sercu wierzę,
że przed Wami sto kolejnych.
Czytelników zatem wiernych,
na uczelni moc uznania,
niech się każdy Wam tu kłania.
To życzenia od Mellera,
co Was lubi jak...*

Zwieńczeniem sesji jubileuszowej było zaproszenie na tort ozdobiony charakterystyczną wycinanką odwzorowaną z elewacji budynku Biblioteki PB.

Il. 3. JM Rektor Politechniki Białostockiej dr hab. inż. Marta Kosior-Kazberuk i dyrektor Maria Czyżewska
Fot. Katarzyna Cichoń.

Sesje naukowe

Wykład inaugurujący konferencję *Wyzwania i drogi do doskonałości – przyszłość i rozwój bibliotek akademickich* wygłosiła Anna Wałek, dyrektor Biblioteki Politechniki Gdańskiej, ekspertka w zakresie otwartego dostępu do zasobów naukowych, bibliotek cyfrowych oraz organizacji i zarządzania biblioteką naukową, od lipca 2021 r. prezydent International Association of University Libraries. W wypowiedzi prelegentka omówiła zadania, jakie stawia się obecnie bibliotekom naukowym i wyzwania, jakie stoją przed nimi. W swym wystąpieniu podkreślała, że biblioteki należą do najważniejszych jednostek szkół wyższych, ponieważ w nich gromadzona jest i udostępniana wiedza tworzona na uczelni i ta pochodząca ze światowej nauki. Biblioteki mają więc kluczowe znaczenie dla obiegu wiedzy i dla tworzenia wiedzy. Mówiła o bibliotekach jako generatorach innowacji i pionierach wdrażania ich na uczelniach. Odniosła się także do funkcjonowania bibliotek w czasie pandemii. Wskazała na wypracowane mechanizmy, które umożliwiły stały dostęp do zasobów wiedzy studentom i pracownikom. Zaznaczyła, że wiele nowych technologii wywodzi się z bibliotek i funkcjonuje po to, aby ułatwić i poprawić jakość funkcjonowania uczelni i działalności naukowej jej pracowników.

Wśród kolejnych prelegentów znaleźli się specjaliści z bibliotek reprezentujących m.in. Instytut Solidarności i Męstwa im. Witolda Pileckiego, Narodowy Instytut Kultury i Dziedzictwa Wsi, Politechnikę Białostocką, Politechnikę Krakowską, Politechnikę Lubelską, Szkołę Główną Gospodarstwa Wiejskiego, Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Uniwersytet M. Skłodowskiej-Curie w Lublinie, Uniwersytet Opolski, Uniwersytet Szczeciński, Uniwersytet Warszawski.

Tematyka wystąpień była skupiona wokół trzech głównych tematów: organizacja i zadania bibliotek, biblioteki w służbie nauki oraz współczesny bibliotekarz – zadania, kompetencje. Bibliotekarze dzielili się swoimi doświadczeniami z pracy w czasie zdalnego nauczania związanego z pandemią. Mówili o wprowadzonych zmianach i trudnościach, jakie im towarzyszyły oraz o wnioskach na przyszłość, które nasunęły się w związku z zaistniałą sytuacją. Zastanawiali się nad dalszymi przemianami bibliotek akademickich, ich znaczeniem dla rozwoju nauki polskiej, ewaluacji jakości działalności naukowej macierzystej instytucji, wkładu w kształcenie zdalne studentów czy wpływu na umiędzynarodowienie szkół wyższych. Przewijała się również tematyka zachodzących zmian podyktowanych różnymi przesłankami, np. potrzebami uczelni i użytkowników, uwarunkowaniami prawnymi oraz innymi czynnikami zewnętrznymi o zasięgu lokalnym, krajowym lub międzynarodowym.

Z zaprezentowanych wypowiedzi można wysnuć wniosek, że nieprzerwanie trwa transformacja bibliotek, a wraz z nią pojawiają się nowe obowiązki i zadania. Zmiany są podyktowane koniecznością dostosowania się do potrzeb studentów i pracowników oraz instytucji, w strukturach których funkcjonują. Przykładem realizacji takich zadań jest działalność związana ze wsparciem uczelni w procesie przygotowania do ewaluacji dyscyplin. O tym, że jest to ważny temat, może świadczyć liczba wystąpień i chęć dzielenia się doświadczeniami przez przedstawicieli różnych bibliotek. Oprócz tego, że jedna z sesji była poświęcona powyższej tematyce, to wątek ten przewijał się także w wypowiedziach prezentowanych podczas sesji dotyczącej organizacji i zadań bibliotek. Po wysłuchaniu referatów nasuwa się konkluzja, że zaangażowanie bibliotek i bibliotekarzy reprezentujących różne ośrodki akademickie w proces ewaluacji jest na różnym poziomie. Od bibliotek, w których od kilku lat funkcjonują dedykowane bazy przeznaczone do całościowego rejestrowania dorobku artystycznego i naukowego wszystkich pracowników uczelni, po takie, które są na etapie decyzji, co do wyboru narzędzia, które może zastąpić istniejące rozwiązania, a zakres ich prac dokumentacyjnych ogranicza się do pojedynczej dyscypliny.

Jak przystało na konferencję branżową, nie mogło zabraknąć sesji poświęconej tematowi zawodu bibliotekarza. Poruszono wiele trudnych tematów związanych z deregulacją zawodu bibliotekarza, usunięciem bibliotekarstwa i informacji naukowej z listy dyscyplin naukowych, niekorzystnymi zmianami w zakresie edukacji przyszłej kadry zawodowej pracowników bibliotek. Jednak były też pozytywne akcenty mówiące o tym, jak bibliotekarze radzili sobie w organizacji pracy podczas ograniczenia funkcjonowania bibliotek w okresie pandemii. Przewijał się też temat wyzwań stawianych zarówno współczesnym, jak i przyszłym bibliotekarzom. Wskazano na potrzebę poszerzenia wiedzy i kompetencji zawodowych, konieczności zapewnienia wyspecjalizowanej kadry wspierającej procesy badawcze, posiadającej kompetencje i umiejętności techniczne, wdrażającej i obsługującej zaawansowane procesy automatyczne.

Podsumowując dwudniowe spotkanie, należy zaznaczyć, że odbyło się ono w formie stacjonarnej, co dało niepowtarzalną okazję do licznych rozmów i wymiany poglądów podczas spotkań kulturalnych.

Mamy nadzieję, że tematyka poruszona na konferencji będzie stanowiła źródło inspiracji na przyszłość. Wszystkich, których zainteresowała ta relacja i tematyka w niej zaprezentowana, informujemy, że zaplanowane jest wydanie drukiem monografii, na którą złożą się recenzowane materiały konferencyjne.

II. 4. Uczestnicy konferencji przed Biblioteką Politechniki Białostockiej
Fot. Agnieszka Kosińska.

Jeszcze raz dziękujemy Prelegentom i Uczestnikom oraz wszystkim, którzy w jakikolwiek sposób wsparli organizację wydarzenia. Miło nam było Państwa gościć.

Bibliografia:

1. *Aktualności Politechniki Białostockiej* [online]. [Dostęp 12.10.2021]. Dostępny w: <https://pb.edu.pl/2021/09/09/biblioteka-politechniki-bialostockiej-obchodzi-70-lecie-zaprosila-bibliotekarzy-calej-polski-na-konferencje-naukowa/>.
2. SEWASTIANOWICZ, L. Biblioteka Politechniki Białostockiej: 50 lat działalności dla regionu [online]. *Bibliotekarz Podlaski* 2001 nr 3, s. 3-15. [Dostęp 12.10.2021]. Dostępny w: <https://www.ksiaznicapodlaska.pl/site/bibliotekarz/bp3.pdf>.